

عنوان: حضور اجتماعی زنان در پرتو حجاب

استاد راهنما: سرکار خانم جبارات

نویسندگان: فاطمه شیری، حدیثه خوبخت، زهره

پورصالح، زهرا علی نقی‌ان، محدثه کریمی

حوزه علمی: ریحانة الرسول سلام الله علیها

استان: تهران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

شواهدی از تاریخ صدر اسلام به حضور زنان در صحنه‌ی اجتماع و شرکت فعال آنان در حوزه‌های

مختلف سیاسی، نظامی، فرهنگی و اجتماعی وجود دارد.

با پیشرفت سریع صنعت و تکنولوژی و تخصصی شدن علوم، مشاغلی وجود دارد که با طبع عاطفی زنانه

سازگاری بیشتری می‌تواند داشته باشد.

حضور زنان در فعالیت‌های سیاسی که حفظ اسلام مبتنی بر آن است از این جمله می‌باشد اسلام دین

اعتدال است. روش اسلام این است که انسان متعادل زندگی کند.

اگر بخواهیم زمینه‌های انسانی ظهور منجی عالم بشریت را فراهم کنیم تا نارسایی‌های همه‌ی جوامع

به ویژه جامعه اسلامی توسط امام قائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) برای همی‌شه خاتمه پیدا کند، ایجاد جامعه

ای صالح، یکی از ضروریات این آرمان محسوب می‌شود که اهتمام به آن تکلیف همه مسلمانان است.

در این مقاله به فلسفه اصلی حجاب اشاره شده که شامل مصونیت زن در برابر طمع و ورزی هوس بازان و

پیشگیری از تحریک شهوانی خارج از ضوابط و هنجارهای الهی و تأمین سلامت و بهداشت معنوی جامعه نیز

اشاره شده است

کلیدواژه: حضور، اجتماعی، زن، اسلام، حجاب

مقدمه

از تدبیرهای حکیمانه خداوند این است که زن را در جایگاهی قرار داده است که در جنبه جسمانی دارای زیبایی و لطافت خاصی است و از این رهگذر مرد را مجذوب او نموده است. زن گوهری گران بها و قیمتی و سرمایه‌ای عظیم است که نباید به راحتی در دست هر کسی بیفتد، تا در نهایت شکسته یا آلوده شود و این چنین است که پروردگار عالم این گوهر گران بها را در صدف زرین حجاب مستور داشته است تا بدین وسیله مستحکم و پایدار مانده در زمان مناسبش سر برآورده و جلوه‌گری نماید. پس حجاب، آسودگی آرامش و سلامت در حیات اجتماعی است.

حجاب در مکتب اسلام از ارزش عظیمی برخوردار است که البته امروز دستخوش عده‌ای هوس‌ران و شهوت‌پرست واقع گردیده، آسیب‌ها و پیامدهای ناگواری بر فرهنگ و اعتقادات جوانان ما وارد ساخته است که باید با تدبیر و بالا بردن سطح آگاهی جوانان ما و شناسایی الگوهای زن مسلمان به او می‌توان از بروز چنین آسیب‌هایی جلوگیری نمود.

در این مقاله قصد بر آن است تا ابعادی از حجاب برای مخاطب روشن شده و ضرورت حضور زن در جامعه بیان شود.

در بخش ابتدایی این مقاله ضرورت حضور زن از منظر قرآن و روایات بررسی و سپس به ادله عقلی این ضرورت پرداخته شده است. در بخش بعد به دیدگاه امام خمینی (ره) در این باره پرداخته شده است. در فصل بعدی اهمیّت حضور زن در فرهنگ مهدویّت بررسی شده و همچنین نکاتی در این باره ارائه شده است. در بخش‌های بعدی این مقوله به مبحث حجاب و همچنین بررسی آن در ادیان دیگر پرداخته شده است و در مبحث پایانی نمونه‌هایی تاریخی از حضور بانوان در جامعه اسلامی آورده شده است.

فهرست مطالب

چکیده.....	۳
مقدمه.....	۴
قرآن و ضرورت حضور زن در جامعه.....	۶
۱. لزوم حضور زنان در جامعه.....	۱۰
۲. تفاوت های زیستی و فطری زن و مرد، منشا تفاوت نقش ها در جامعه.....	۱۳
۳. نقش زن در اجتماع از نظر امام خمینی (ره).....	۱۸
۴. حجاب از دیدگاه شهید استاد مطهری (ره).....	۲۳
ضرورت حضور اجتماعی بانوان در فرهنگ مهدویت.....	۳۶
۱. سه رکن اجتماعی بودن زن و توجه تعادلی به آنها.....	۳۶
۲. مسئولیت های زنان در جامعه منتظر.....	۴۱
۳. آسیب های حضور زن.....	۴۱
فلسفه حجاب.....	۴۴
۱. انواع حجاب در آیات.....	۴۴
۲. فوائد و آثار حجاب.....	۴۶
۳. آثار و آسیب های بد حجابی.....	۴۷
۴. پوشش زن در ادیان الهی.....	۵۰
۵. انگیزه غرب از حضور زنان در اجتماع.....	۶۲
زنان و حضور در اجتماع.....	۶۴
۱. زنان و کار در اسلام.....	۶۷
۲. زنان و دانش اندوزی.....	۶۸
۳. دلایل اقبال به حجاب در غرب.....	۶۹
نتیجه گیری.....	۷۱

می‌درند و به پی‌شگاه خداوند می‌رسند، صدای قلم دانشمندان، صدای گام‌های مجاهدان راه خدا، و صدای

ری‌سندگی زنان.^{۱۶}

زن در کارهای تجارتي هم می‌تواند شرکت کند؛ چنان‌که پی‌امبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله فرمود: «الْمَرْأَةُ

الصَّالِحَةُ أَحَدُ الْكَاسِبِينَ»^{۱۷} زن نی‌کوکاری‌کی از تجارت کنندگان است.

و تاریخ اسلام به خوبی نشان داده است که بانوان فراوانی با حفظ عفت و حجاب در امر تجارت و دی‌گر

فعالی‌تهای اقتصادی شرکت داشته‌اند؛ حتی زنان برجسته‌ای همچون حضرت خدی‌جه علی‌ها‌السلام سابقه تجارت‌های

گسترده داشته‌اند. در زمان کنونی نی‌ز زنان می‌توانند با حفظ شئون‌ات اسلامی چنان نقش‌هایی را ای‌فا کنند.

۲. زنان و دانش‌اندوزی

گونه‌ای دی‌گر از حضور زنان در اجتماع، راهی‌ابی در صحنه‌های تعلیم و تعلم است. اسلام دی‌نی است که

در نظام ارزشی خود علم و دانش را در صدر ارزش‌ها پس از ایمان و اعتقاد قرار داده است. در قرآن کریم

می‌خوانیم: «يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ»^{۱۸} خداوند کسانی را که از شما ایمان

آورد‌اند و کسانی را که دانش به آنها داده شده است، درجات عظمی‌می می‌بخشد.

دی‌ن مقدس اسلام در خصوص دانش‌آموزی شرائط سنی، مکانی و جنسی را برداشته و دستور فراگیری

علم را برای مرد و زن به طوری‌کسان بی‌ان کرده است و برخی دانش‌ها را مانند: آموختن احکام واجبات و محرمات،

اعتقادات دی‌نی، و... به عنوان واجب عینی بر همه لازم کرده و هر دانشی که جامعه اسلامی به آن نی‌ازمند است،

به عنوان واجب کفایی بر مرد و زن مقرر کرده است. در حدیث معروفی که در منابع متعدد نقل شده است، پی‌امبر

^{۱۶} بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۹

^{۱۷} همان، ص ۲۳۸.

^{۱۸} مجادله / ۱۱.

اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «طَلَبَ الْعِلْمَ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ»^{۱۹}؛ دانش آموختن بر هر مرد و زن مسلمان

واجب است.»

یکی از یاران امام باقر علی السلام به آن حضرت عرض کرد: آیا این حدیث را به همسرم تعلیم دهم؟

حضرت فرمود: «آری، قرآن می گوید: «قُوا أَنْفُسَكُمْ وَ أَهْلِيكُمْ نَارًا»؛^{۲۰} خود و خانواده تان را از آتش نگه داری.»^{۲۱}

از این روایت هم به دست می آید که تعلیم دستورات دینی به بانوان یک واجب دینی است.

در صدر اسلام بسیاری از زنان با حفظ حجاب اسلامی، در محضر پیامبر صلی الله علیه و آله حضور می یافتند

و احادیث را فرا گرفته، به نسلهای بعدی تعلیم می دادند. این گونه راویان به قدری فراوانند که ابن حجر

عسقلانی در کتاب «الاصابة» بخش ویژهای درباره زنان عالم گشوده و از ۱۵۲۲ زن صحابی نام برده است و نیز در

«أسد الغابة» نام بیش از هزار زن مسلمان صحابی ذکر شده است^{۲۲} و همین طور کتابهای دیگری که در این

زمینه وجود دارد.

۳. دلایل اقبال به حجاب در غرب

● فطری و ذاتی بودن؛

پی بردن و توجه به اهمیّت پاکدامنی: از نیمه دوم قرن بیستم، ما در غرب شاهد روند نزولی و عفاف

زدایی و حجاب ستیزی هستیم؛ اما پس از گذشت چند دهه و آشکار شدن آثار مخرب، زوال پاکدامنی اکنون

^{۱۹} بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۷۷؛ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۲۰ جلدی، ج ۱۸، ص ۱۴؛ اصول کافی، محمد بن یعقوب کلینی، علمیه اسلامیة با ترجمه سید جواد مصطفوی، ج ۱، ص ۴۰، ح ۷.

^{۲۰} تحریم / ۶

^{۲۱} بحار الانوار، ج ۲، ص ۲۵

^{۲۲} ر. ک: فساد سلاح تهاجم فرهنگی، ص ۲۹۳.

دچار ایستایی و بازگشت به سنت های قبل شد. زنان و دختران غربی به این نتیجه رسیدند که بسیاری از

امتیازات و عوامل برتری خود را با بی عفتی از دست دادند

- عفت و حجاب عامل غرور، استقلال و احترام: توجه بیش از حد زن به جسم و ظاهر خویش و

غفلت از خود واقعی و حقیقی را می توان یکی از آثار بی حجابی دانست. زنان و دختران غرب،

احساس می کنند با حجاب و پاکدامنی است که می توانند ارزش از دست رفته خود را مجدداً به

دست بی آورند و تعامل خود را صرفاً از تعامل جنسی به تعامل انسانی تبدیل نمایند.

- حجاب عامل حفظ جذابیّت زن: حریم خصوصی، یکی از حقوق اولیه انسان هاست. اهتمام به

حفظ این حریم را می توان در سنت ادیان هم مشاهده نمود. جسم زن، هم یک حرم مقدس است

و هم هسته محوری و تقدس فضای خانه که حجاب و عفت و شرافت و شرم حریم خصوصی را به

وجود می آورد. چارلی چاپلین که همه ما او را به طنز پرداز می شناسیم در نامه ای به دخترش می

نویسد: شرافت و عفت ای حجاب می کند که پوشیده در صحنه نمایش حاضر شود. هیچ کس و

هیچ چیز دی گر را در این جهان نمی توان یافت که شایسته این باشد که دختری حتی ناخن

پای خود را به خاطر آن عریان کند.

- تأثیر مثبت حجاب و پاکدامنی در زیبایی: اگرچه حجاب، باعث زیبایی درونی و وارستگی

باطنی انسان است، اما در زیبایی بیرونی و عینی نیز تأثیر مثبت مستقیم دارد.

نتیجه گیری

فرهنگ اسلامی ما حضور زنان را پندیده است، چنان که حضور آنان در برخی امور اجتماعی صدر اسلام مؤید این مطلب است. به رغم آسیب ها و خطراتی که زن را در مشارکت اجتماعی تهدید می کند، اسلام مانع بیرون رفتن زن از خانه و موافق حبس او در منزل نیست، اما در این امر نه افراط می کند و نه تفریط، بلکه رعایت مرز تعادل را توصیه می کند. یعنی آداب و شرایطی برای حضور زن در اجتماع مطرح می کند که وی با اجرای این آداب می تواند در مسائل جامعه خود مشارکت کند و به فعالیت پردازد. اما اگر زنانی آداب حضور را زیر پا نهند، اسلام با حضور آن ها در فعالیت اجتماعی آن ها مخالفت می کند.

زن و مرد دو موجودی هستند که خداوند حکیم بر مبنای مصلحت، آن دو را مختلف و با استعداد های گوناگون خلق نموده است. پس باید استعداد ها و توانایی های زن و مرد را شناسایی کرد و متناسب با آن، آن ها را در جامعه مشارکت داد که این، عین عدالت است.

نباید این نکته را از نظر دور داشت که با حضور زن در جامعه خطراتی او را تهدید می کند که منحرف شدن زن، اخلال در تربیت فرزند، ادا نشدن حقوق شوهر و صدمات روحی و جسمی فراوان، خستگی مضاعف و... از جمله این خطرات می باشند. در مقابل، برای این حضور فوایدی چون رشد شخصی زن و کمک به اقتصاد خانواده و جامعه متصور است. بنابراین اگر زنی بتواند با وجود خطرات اجتماعی که او را تهدید می کند، خود را از گناه مصون دارد و وظایف مادری و همسری خود را به خوبی انجام دهد، نه تنها اسلام با حضور او در اجتماع مخالفتی ندارد بلکه او را می ستاید.^{۲۳}

^{۲۳} جواد خرمی، جایگاه اجتماعی زن در اسلام

- ۱- جوادی عاملی، زن در آیینه جلال و جمال، نشر اسراء، قم، ۱۳۷۸
- ۲- خرمی، جواد، جایگاه اجتماعی زن در اسلام
- ۳- شفیعی، مولود، حجاب از دیدگاه شهید استاد مطهری (ره)، منبع: ماهنامه موج عصر شماره ۱۳ و ۱۴، سالی‌ت راسخون
- ۴- ربیع نتاج، سید علی اکبر، روح اله زاده اندواری، عالی‌ه، مقاله حضور زن در جامعه از دیدگاه قرآن و روایات ۱، سالی‌ت راسخون،
- ۵- ۱۳۸۹ کوه‌رنگ بهشتی، فریده، کارشناسی ارشد فلسفه غرب دانشگاه اصفهان، مقاله لزوم و جواز حضور زنان در اجتماع با رعایت موازین اسلامی، سالی‌ت راسخون دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ۱۳۹۱
- ۶- غلامی، علی، مسئله حجاب در غرب، نشر
- ۷- محمدی، علی، حجاب در ادیان الهی، نشر نور گستر، قم، ۱۳۸۰
- ۸- مطهری، مرتضی، مسئله حجاب
- ۹- موسوی، زهره سادات، عفاف و حجاب در ادیان الهی، نشر مؤسسه فرهنگی زی‌تون سبز، تهران، ۱۳۹۰
- ۱۰- ۱-امام خمینی و الگوهای دینی شناختی در مسایل زنان
- ۱۱- کتاب مقدس
- ۱۲- مقاله فرهنگ حجاب و عفاف از منظر ادیان الهی، سالی‌ت راسخون
- ۱۳- نشری‌ه امان، شماره ۲۹، فروردین و اردی‌بهشت ۱۳۹۰